

Sametingsrádets vedtak i Sak R 42/08 Høringsuttalelse NOU 2008:3 Sett under ett - Ny struktur i høyere utdanning

Vedtak

Det vises til Kunnskapsdepartementet høringsbrev av 28.01.08 av NOU 2008:3 Sett under ett.

Sametinget konstaterer at det i utvalgets mandat ikke er gitt omtale av samiske interesser og rettigheter, selv om det samiske samfunnet står overfor betydelige utfordringer når det gjelder kunnskaps- og kapasitetsbygging for høyere utdanning og forskning, og selv om regjeringen i Soria Moria erklæringen har framhevet at det vil "...arbeide for at samiske høyskole utvikles til en nordisk samisk vitenskapelig høyskole". Utvalget har da heller ikke vurdert de utfordringene samene som eget folk med eget språk og kultur står overfor. Utvalget har derfor ikke fremmet forslag til hvordan utfordringene for det samiske samfunnet kan møtes i en framtidig struktur for høyere utdanning. Sametinget finner at dette er en stor mangel og svakhet ved mandatet og utredningen.

Sametinget ser at flere forhold kan tale for at strukturen i norsk høyere utdanning vurderes. Videre ser Sametinget at det på noen områder kan være formålstjenlig med sammenslåinger av institusjoner. I den grad slike vurderinger også berører samiske institusjoner, som Samisk høyskole, må det imidlertid også vurderes i forhold til hvordan dette virker overfor det samiske samfunnet og samisk samfunnsutvikling. Dette er ikke gjort i utredningen.

Sametinget vil framheve at staten har folkerettslige forpliktelser til å anerkjenne samenes rett til å opprette og utvikle egen utdanningsinstitusjoner og utdanningsordninger, jf. ILO-konvensjonen nr. 169 artikkel 27 nr. 3 og urfolkserklæringen artikkel 14 nr. 1. Det vises videre til forslaget fra den finsk-norsk-svensk-samiske ekspertkomiteen til Nordisk samekonvensjon om at de nordiske statene i samarbeid med sametingene skal skape gode forutsetninger for forskning som bygger på kunnskapsbehovene i det samiske samfunnet og som fremmer rekruttering av samiske forskere. De folkerettslige forpliktelsene og forslaget til Nordisk samekonvensjon er ikke vurdert av utvalget. Dette gjør det særlig påkrevd at departementet foretar særlige grundige vurderinger av de folkerettslige forpliktelsene før det eventuelt fremmes egen stortingsmelding om strukturen i høyere utdanning. Sametinget ser det som svært viktig at det legges til rette for utvikling av en samisk selvstendig høyere utdannings- og forskningsinstitusjon som bygger på kunnskaps- og kapasitetsbehovene i det samiske samfunnet. Retten til urfolks egne utdanningsinstitusjoner kan Sametinget ikke se blir ivaretatt innenfor utvalgets forslag om at Samisk høyskole inngår i en større utdannings- og forskningsinstitusjon for Nord-Norge.

Sametinget ser det som viktig at det etableres enighet om mulighetene og rammene for institusjonsutviklingen av samisk høyere utdanning og forskning. Sametinget ber derfor om at det foretas en nærmere utredning av institusjonsutviklingen for høyere samisk utdanning og forskning, og at en slik utredning både legger et urfolksperspektiv og et allsamisk perspektiv til grunn for arbeidet. En slik utredning må naturlig også ta utgangspunkt i det som følger av folkeretten i ILO 169 artikkel 27, FN's konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 artikkel 1, og urfolkserklæringen artikkel 3, 4 og 14.

Sametinget viser til at Stjernøutvalget mener at de eksterne styremedlemmene ved universiteter og høyskoler fortsatt bør oppnevnes av departementet på fritt grunnlag etter forslag fra styret, med unntak for Samisk høyskole, slik at Sametinget fortsatt kan foreslå de eksterne styremedlemmene overfor departementet, jf. Universitets- og høyskoleloven § 9-4 nr. 5. Sametinget er et folkevalgt organ for et eget folk, samene har rett til egne utdanningsinstitusjoner og har rett til selvbestemmelse. Dette tilsier at Sametinget oppnevner de eksterne styremedlemmene til samisk høyskole etter forslag fra institusjonens styre. Universitets- og høyskoleloven må derfor endres i forhold til dette.

Sametinget forutsetter at det gjennomføres konsultasjoner (jf prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget) ved departementets eventuell oppfølging av utredningen form av stortingsmelding med forslag til tiltak som kan være av direkte betydning for det samiske samfunnet. Sametinget vil kunne komme tilbake til nærmere konkrete vurderinger i slike konsultasjoner.